

МОТИВИ

към проект на Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване

С настоящия проект на Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване (ЗИД на КСО) се извършват промени в регламентацията на допълнителното пенсионно осигуряване, като тя се доразвива и усъвършенства в няколко основни насоки:

I. Усъвършенстване на изискванията към членовете на управителните и контролни органи

Проектът предвижда значителни промени за подобряване на корпоративното управление на пенсионноосигурителните дружества, като са осъвременени и оптимизирани изискванията към членовете на управителните и контролни органи на дружествата, включително посредством възприемането на изисквания от Директива 2009/138/ЕО (Платежоспособност II). Измененията, с които по отношение на пенсионноосигурителните дружества се адаптират някои от изискванията на режима „Платежоспособност II“, са част от действията по засилване на надзора и регулациите в областта на небанковия финансов сектор. Последните са залегнали като мярка в Националната програма за реформи (актуализация 2015 г.), изготвена в рамките на засиленото наблюдение на икономическите политики в Европейския съюз.

Най-съществени са нововъведенията, изискващи подходяща професионална квалификация и опит и добра репутация, като по този начин се обезпечава наличието на необходимите знания и умения у членовете на управителните и контролни органи на дружествата. С цел недопускане до управлението на средствата на осигурените лица и пенсионерите на лица, които са неподходящи за осъществяването на тази дейност, се предвижда и че не могат да бъдат членове на управителния и контролен орган на дружеството лица, които са били освобождавани от такава длъжност в резултат на наложена принудителна административна мярка, които са управлявали дружества, чийто лиценз е отнет, както и на които са налагани административни наказания за системни нарушения.

Изискването за професионален опит на управляващите и представляващите пенсионноосигурителните дружества включва и условието, той да е придобит в институции от финансовия сектор при управление или контрол на активи, които са съизмерими с активите, управлявани от пенсионноосигурителното дружество, предвид обстоятелството, че те осъществяват оперативното ръководство на дейността на дружеството. По отношение на изпълнителните директори и прокуристите се въвежда забрана за заемането на друга платена длъжност, освен в качеството им на преподаватели във висши училища или сътрудници в научни институти. Изисква се те да управляват дружеството, като присъстват лично на неговия адрес на управление. По този начин се цели пълното и активно ангажиране на изпълнителните директори и прокуристите с управлението на дружеството и представляваните от него фондове. Предвидено е и цялостното управление и представителство на дружеството да се осъществява съвместно най-малко от две лица, което осигурява завишена отговорност при вземането на решения. В законопроекта изрично са предвидени и редица задължения на членовете на управителните и контролни органи, целящи да се гарантира законосъобразно, компетентно, добросъвестно и ефективно изпълнение на техните функции и отговорности.

Друг нов момент в уредбата е участието на независими членове в състава на съвета на директорите или на надзорния съвет, посредством което ще се осигури независима гледна точка и допълнителен професионален капацитет в ръководството на дружествата. Предвидено е, че тези лица трябва да отговарят на изискванията за членовете на

управителните органи, както и на някои допълнителни изисквания, целящи безпристрастност при осъществяване на функциите им.

По подобие на другите нормативни актове, регулиращи финансовия сектор, законопроектът въвежда одобрителен режим за членовете на управителните и контролни органи на дружествата, който предоставя и необходимата дискреция на надзорния орган. По този начин се изключва възможността до управлението на дружеството да бъде допуснато лице, което не отговаря на предвидените в закона изисквания и не е подходящо да осъществява функции с изключително обществено значение.

Друга мярка, предвидена в законопроекта за усъвършенстване на корпоративното управление, е развитието на режима за издаване на предварително разрешение за придобиване на акционерно участие, възлизащо на 10 и над 10 на сто от капитала на пенсионноосигурителното дружество. Промените в уредбата се базират на въведените със законодателството на ЕС единни правила за предварителна оценка на придобиванията и увеличението на участия във финансовия сектор, като за отправна точка при разработването на предложените промени са използвани залегналите изисквания в Директива 2007/44/ЕО и Директива 2009/138/ЕС. В съответствие с възприетия в законодателството на ЕС подход, се разширява обхвата на досегашния разрешителен режим, като се предлага същият да включва не само придобиването, осъществявано пряко или чрез свързани лица, а също така и в съгласие с друго лице. По този начин се реагира на случаи, при които се констатира заобикаляне на предвидения в закона режим на предварителен надзор от лица, които на практика се намират в тесни връзки, но от формална гледна точка не попадат в изчерпателно дефинираните хипотези на свързаност по смисъла на КСО.

Действащите до момента конкретни законови изисквания към акционерите на пенсионноосигурителните дружества се допълват с предвидени в посочените директиви абстрактни критерии, които предоставят необходимата свобода на преценка на надзорния орган. По този начин се създава възможност за надзорна реакция и в случаите, когато въпреки формалното съответствие на заявителите с предвидените в закона конкретни изисквания, се установяват обстоятелства, поставящи под съмнение тяхната репутация.

Съобразно установения в практиката подход и възприетите нормативни решения в други специални закони от финансовия сектор изрично се постановява, че всяка сделка по придобиване на квалифицирано акционерно участие, извършена без предварително разрешение на надзорния орган, е нищожна. Предвидено е и правомощие на заместник-председателя на комисията да предяви иск за прогласяване на нищожността на сделката. С цел обезпечаване на текущия мониторинг над акционерите се предвиждат задължения за уведомяване на надзорния орган при промяна в техния състав и размера на тяхното участие в капитала, както и за деклариране на промени в действителните собственици, които притежават 5 и над 5 на сто от капитала на пенсионноосигурителното дружество.

В съответствие с извършените промени в изискванията към членовете на управителните и контролни органи и акционерите на пенсионноосигурителните дружества са усъвършенствани и разпоредбите, регламентиращи производството по издаване на пенсионна лицензия.

II. Усъвършенстване на изискванията към системите за управление на пенсионноосигурителните дружества

Като част от мерките по засилване на надзора и законодателството в областта на небанковия финансов сектор, залегнали в Националната програма за реформи (актуализация 2015 г.) е въведено и задължението пенсионноосигурителното дружество да разполага с ефективна система за управление, която да осигурява надеждно и благоразумно управление на дейността по допълнително пенсионно осигуряване, като подробно са уредени задълженията на управителния орган във връзка с нейното създаване и функциониране.

Изрично се постановява, че в рамките на системата за управление пенсионноосигурителното дружество създава определени ключови функции, които се осъществяват от специализирани служби и звена.

Съгласно проекта пенсионноосигурителното дружество е длъжно да изгради ефективна система за управление на риска, както и система за вътрешен контрол, която да гарантира спазването на нормативната уредба, вътрешните документи, сключените договори и принципите за икономичност, ефикасност и ефективност на осъществяваните дейности. Също така се регламентира вътрешният одит в дружеството, като се предвижда той да се осъществява от отделно лице или специализирано звено и да включва оценка на адекватността и ефективността на системата за вътрешен контрол и другите елементи на системата за управление. Предвидено е с наредба на комисията да се уредят функциите и задълженията на специализираните служби и звена, които задължително трябва да формира пенсионноосигурителното дружество.

III. Развитие на функциите на банките – попечители

В съответствие с изискването за засилване на надзора и законодателството в областта на небанковия финансов сектор, залегнало като мярка в Националната програма за реформи (актуализация 2015 г.), в законопроекта се предлага задължение за банката-попечител да упражнява ежедневен контрол относно оценяването на активите и пасивите на всеки пенсионен фонд. Банката-попечител ще проверява всеки работен ден извършените от пенсионноосигурителното дружество оценки на активите и пасивите на управляваните от него пенсионни фондове, стойността на нетните им активи и стойността на един дял. Тази функция е неразривно свързана с контролните функции на депозитарните и попечителските институции, видно от уредбата на тяхната дейност както в други нормативни актове, уреждащи небанковия финансов сектор в България, така и в други страни. Също така с проекта се развиват и детайлизират съществуващите задължения на банката-попечител за проверка на нарежданията на пенсионноосигурителното дружество за разпореждане със средствата на пенсионните фондове, както и задължението ѝ да сигнализира надзорния орган при установяване на нередности. По този начин се засилва осъществяваният от банката-попечител контрол върху дейността на пенсионноосигурителното дружество и се намалява рискът от извършване на правонарушения. Изрично се регламентира и отговорността на банката-попечител за всички претърпени загуби и пропуснати ползи, произтичащи от неизпълнение на нейните попечителски задължения.

IV. Усъвършенстване на режима за инвестиране на средствата на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване

С проекта се въвежда възможност за инвестиране в нови финансови инструменти като дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от международни финансови институции, и акции и облигации, предлагани при условията на първично публично предлагане, като по този начин се дава по-голяма възможност за диверсификация на портфейлите на пенсионните фондове, предвид нарастването на техните активи.

В практиката по директно инвестиране на средствата на пенсионните фондове в инвестиционни имоти са констатирани редица проблеми. Пазарите на недвижими имоти се различават съществено от капиталовите пазари, както по отношение на тяхната регулация, така и по отношение на прозрачността и ликвидността. Това обстоятелство се отразява върху справедливата оценка на инвестиционните имоти, а вследствие от това – и върху стойността на средствата по партидите на лицата в пенсионните фондове. По тази причина в законопроекта е предвидено те да отпаднат като възможност за инвестиране на средствата на осигурените лица, като същевременно се увеличава лимитът за непряко инвестиране в имоти чрез придобиване на акции на дружества със специална инвестиционна цел.

С цел предотвратяване на конфликт на интереси и ограничаване на възможностите за сделки със свързани лица са предложени промени, като съществуващите забрани за инвестиране във финансови инструменти, издадени от пенсионноосигурителното дружество и свързани с него лица, се допълват със забрана за инвестиране и във финансови инструменти, издадени от лица, които са част от група, в която пенсионноосигурителното дружество е дъщерно дружество, за придобиване от пенсионните фондове на активи от лица, които са част от група, в която пенсионноосигурителното дружество е дъщерно дружество и за придобиване от такива лица на активи, собственост на фондовете. Подчертана е и изричната забрана за инвестиране на средствата на пенсионните фондове във влогове в банка, която е свързано лице с пенсионноосигурителното дружество или принадлежи към същата група. С оглед намаляване на риска от концентрация на инвестициите на пенсионните фондове във финансови инструменти, издадени от дружества в една група, се въвежда ограничение за инвестиране в една група до 10 на сто от активите на задължителен фонд и до 20 на сто за доброволен пенсионен фонд. С оглед по-добра диверсификация на портфейлите на пенсионните фондове и намаляване на концентрационния риск са развити и ограниченията при инвестиране на средствата на пенсионните фондове във финансови инструменти, издадени от един емитент. По-конкретно с проекта се предвижда, че фонд за допълнително пенсионно осигуряване може да притежава не повече от 7 на сто от акциите без право на глас на един емитент, а фондовете, управлявани от едно пенсионноосигурително дружество – заедно не повече от 20 на сто. По аналогични съображения не се допуска пенсионен фонд да притежава повече от 10 на сто от една емисия облигации. По отношение на дяловете на колективните инвестиционни схеми въведените лимити са 10 на сто за отделен пенсионен фонд. С цел противодействие на констатирани в практиката проблеми е направена промяна в изискванията към репо сделките и обратните репо сделки, които могат да се сключват за сметка на фонд за допълнително пенсионно осигуряване, като в законопроекта се предвижда насрещните страни по тези сделки да са банки, по отношение на които се осъществява специализиран надзор, а предмет на сделките да могат да бъдат само определените в закона дългови ценни книжа. По този начин се намалява риска от неизпълнение от насрещната страна по тези сделки и се повишава сигурността на даденото обезпечение, с цел максимална защита на интересите на осигурените лица.

V. Усъвършенстване на уредбата на фазата на изплащане

С проекта се предвижда развиване на уредбата на фазата на изплащане във фондовете за допълнително пенсионно осигуряване в съответствие с установени в теорията и международната практика правила, доколкото действащата регламентация е до известна степен в противоречие с тях.

Пенсионните схеми с дефинирани вноски, каквито са възприети в допълнителното пенсионно осигуряване в България, се основават на принципа, че всяко лице осигурява старините си чрез натрупване на средства по време на активния си живот. Този тип схеми включват два периода:

- 1) период на натрупване;
- 2) период на изплащане.

През първия период средствата на осигурените лица и доходът от инвестирането им се натрупват в индивидуални партии. След като приключи периодът на натрупване и осигуреното лице придобие право на пенсия, настъпва втората фаза – тази на изплащане на акумулираните средства. Съгласно общоприетите актюерски правила и принципи изплащането на пожизнена пенсия и на срочна пенсия с гарантиран размер се явява несъвместимо със запазването на индивидуалната партия на осигуреното лице, каквато е сегашната законова уредба. То може да се осъществява само на базата на създаване на обща сметка (пул / технически резерви), формирана от средствата на правоимащите лица, при

което правото на собственост върху натрупаната в индивидуалната партида сума се заменя с правото на получаване на съответния вид пенсия.

Във връзка с изложеното в законопроекта се предлага фазата на изплащане при осигуряване в универсален пенсионен фонд (УПФ) да бъде регламентирана по следния начин:

Тъй като допълваната пенсия от държавното обществено осигуряване (част от която се замества с пенсията от II стълб) е пожизнена, понастоящем КСО предвижда изплащането на пожизнена пенсия и от УПФ. Законопроектът запазва този подход. Както бе посочено по-горе, това на свой ред предполага създаването на общ пул за споделяне на риска от преживяване между осигурените лица, в които се прехвърлят средствата им, акумулирани във фазата на натрупване.

Избраният подход по необходимост води и до други изменения в пенсионното законодателство в рамките на разглежданата материя. Смесът на формирането на обща сметка, в която се прехвърлят средствата на осигурените лица при пенсиониране и от която се изплащат пенсиите им, е да бъдат споделени между всички участници в пула рисковете, произтичащи от надживяване или от инвестиционната дейност. Това, от една страна, позволява да бъдат гарантирани както пожизненият характер, така и размерът на пенсионното плащане на всеки пенсионер, независимо от случаите на дългосрочно получавани пенсии или на неблагоприятни инвестиционни резултати, но от друга страна не позволява пенсията да се изплаща от индивидуалната партида и при смърт на пенсионера остатъкът от средствата от нея да се изплати на наследниците му. При прехвърляне на средства от индивидуалната партида в техническите резерви, обаче, законопроектът дава и възможност да се запази част от натрупаните средства по индивидуалната партида и по този начин да се осигури наследяването им (при условие че частта от средствата, предназначени за пенсия, позволява отпускането ѝ в размер най-малко равен на размера на социалната пенсия за старост с цел да се осигури получаването на един минимален законово регламентиран пожизнен доход).

От значение е и запазването, като вариант, на еднократното или разсрочено изплащане на средствата от индивидуалната партида в случаите, когато изчисленият размер на пенсията не надвишава определен в кодекса минимален размер (40 на сто социалната пенсия за старост). Счита се, че пожизнената пенсия е възможна и оправдана от гледна точка на разходите, свързани с нейното изплащане, само когато натрупаната сума в индивидуалната партида е достатъчна, за да гарантира поне един минимален праг на получаваните месечни плащания.

Предлага се и промяна относно кръга на лицата, които могат да наследяват средствата по партидата на починало осигурено лице. Въвежда се наследяване по общия ред - съгласно Закона за наследството, за разлика от действащата регламентация, която изключва сребрените роднини и наследниците по завещание. Доколкото средствата по индивидуалната партида на осигуреното лице са негови собствени средства и неразделна част от имуществото му, няма причини да не бъдат обект на наследяване в съответствие със Закона за наследството.

Проектът предвижда също така да се съкрати на една година периодът, за който може да се получава пенсия от УПФ преди навършване на основната пенсионна възраст, като правото на пенсия за старост от УПФ да се поражда само при придобиване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по част първа от КСО или при навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1 от кодекса за всички категории осигурени лица.

Друго предложение е при трайно намалена работоспособност над 89,99 на сто осигуреното лице да може по свой избор да получи еднократно или разсрочено всички или част от средствата си, натрупани по индивидуалната му партида, вместо само до 50 на сто от тях.

Относно фазата на изплащане в професионалните пенсионни фондове (ППФ) в законопроекта се предлага следното:

Предвид предназначението на осигуряването в ППФ се предвижда основното осигурително плащане да е срочна пенсия с гарантиран размер. Тъй като при този вид пенсии не се покрива риск от преживяване, е предвидено при смърт на пенсионера преди изтичане на крайния срок за получаване на пенсията на неговите наследници да бъде изплатена настоящата стойност на задълженията към него. В уредбата е запазена възможността за еднократно или разсрочено изплащане на средствата от индивидуалната партия, в случаите когато пенсията не надвишава определен в КСО минимален размер. По подобие на регламентацията на фазата на изплащане в УПФ и тук се позволява запазване на правото на собственост върху част от натрупаните средства, при условие че частта от средствата, предназначени за пенсия, са достатъчни за отпускането ѝ в размер най-малко равен на размера на социалната пенсия за старост. Проектът не се отказва от регламентацията в чл. 172 от КСО, която предвижда възможност за изтегляне на средствата от ППФ или за прехвърлянето им в УПФ, когато лицето не е придобило право на срочна пенсия за ранно пенсиониране или не е упражнило това свое право.

При тези фондове също се предлага при трайно намалена работоспособност над 89,99 на сто осигуреното лице да може по свой избор да получи еднократно или разсрочено всички или част от средствата си, натрупани по индивидуалната му партия.

Относно правото на избор във фазата на изплащане в допълнителното задължително пенсионно осигуряване проектът последователно закрепва принципа за свободен избор на осигурените в УПФ и ППФ лица във фазата на изплащане, като то е регламентирано в две насоки - право на избор на институция и право на избор на пенсионен продукт. Осигурените лица могат да изберат институцията, която ще изплаща пожизнената им пенсия, съответно срочната пенсия с гарантиран размер, като това може да бъде както всяко пенсионноосигурително дружество, което, съгласно обхвата на притежаваната лицензия, може да извършва дейност и във фазата на изплащане, така и всяка животозастрахователна компания, която предлага съответните пенсионни продукти. Уредбата създава възможност за конкуренция между компаниите, които предлагат пенсии – пенсионноосигурителни дружества и застрахователни компании, което е световна практика, а също така и условия за предлагане на по-широк спектър пенсионни продукти.

В предложения ЗИД на КСО се предлага регламентирането на фазата на изплащане в доброволните пенсионни фондове да бъде извършено чрез запазване на действащия подход, включващ най-широк спектър от пенсионни продукти, вкл. еднократно и разсрочено изплащане на средствата като основна, а не допълваща възможност. За осигуряване на адекватно покритие на риска от преживяване се предвижда прехвърляне на средствата от индивидуалната партия в общ пул за изплащане на пожизнените пенсии. Запазени са и възможностите за изплащане на пенсии при инвалидност и наследствени пенсии. Запазена е регламентацията на фазата на изплащане в доброволните пенсионни фондове по професионални схеми.

При уреждането на фазата на изплащане са регламентираны и основните изисквания към капитала на пенсионноосигурителните дружества и формираните от тях технически резерви за изплащане на пенсиите. С оглед на техническия характер на тези изисквания се предвижда тяхната регламентация да бъде детайлизирана в подзаконовата нормативна уредба.

Тъй като покриването на биометрични и инвестиционни рискове от пенсионноосигурителните дружества налага завишаването на изискванията към техния капитал и формирането на достатъчно голям пул за ефективно споделяне на риска от преживяване, законопроекта не задължава всички пенсионноосигурителни дружества да осъществяват дейност във фазата на изплащане в пълен обем. Във връзка с това се предвижда, че пенсионната лицензия дава право освен за управление на средствата,

натрупани от осигурителни вноски, така също и за извършване на еднократни и разсрочени плащания и за изплащане на срочни пенсии с променлив размер от фондовете за допълнително пенсионно осигуряване. Възприет е подходът, че пенсионноосигурителното дружество може да изплаща пожизнени пенсии и срочни пенсии с гарантиран размер, само при условие че отговаря на завишени капиталови изисквания, предвидени в КСО, като само тогава посочените дейности ще се включват в обхвата на неговата лицензия. Предвидена е и възможност за разширяване на обхвата на издадените пенсионни лицензии с тези дейности.

С цел повишена защита на интересите на пенсионерите в уредбата на допълнителното задължително пенсионно осигуряване е предвидено пенсионноосигурителните дружества да използват за изчисление на пожизнените пенсии единни таблици за смъртност, утвърдени от заместник-председателя на КФН. Също така се предвижда условията, свързани с изплащаните от дружествата пенсии, да бъдат уредени, вместо в правилника на фонда, в отделен документ – общи условия, който също подлежи на предварително одобрение от надзорния орган.

Извършените изменения във фазата на изплащане се съпътстват от подходящи задължения за пенсионноосигурителните дружества да информират и консултират осигурените лица, включително посредством предоставянето на общите условия, както и на стандартизирана информация относно предлаганите плащания и техния прогнозен размер.

VI. Съобразяване с изисквания на законодателството на Европейския съюз

Със законопроекта се предлага въвеждане на забрана за използване на пола като актюерски фактор при определяне на размера на пожизнената пенсия за старост, отпускана във връзка с осигуряване в универсален пенсионен фонд. С това изменение се цели съобразяване на българското законодателство, уреждащо задължителните пенсионни схеми, с изискванията на Директива 79/7/ЕИО на Съвета относно постепенното прилагане на принципа за равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване, в светлината на новата съдебна практика (употребата на посочените данни се забранява с решение на Съда на Европейския съюз по дело С-318/13.) и вследствие на процедура EU Pilot № 6013/14/JUST на Европейската комисия.

VII. Въвеждане на изискване за използване на идентификационен код на правния субект

На 11.09.2014 г. Европейският орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (ЕЮРА) прие Насоки относно употребата на идентификационния код на правния субект (Насоките). С тези Насоки ЕЮРА изразява подкрепата си за въвеждането на системата за идентификационен код на правния субект (ИКПС), предложена от Съвета за финансова стабилност и подкрепена от държавите от Г20. С Насоките се препоръчва на националните надзорни органи да изискват от определени категории финансови институции (включително институциите за професионално пенсионно осигуряване) да се сдобият с ИКПС и да гарантират, че предоставяната до ЕЮРА информация за разглежданите институции съдържа ИКПС.

ИКПС представлява международен 20-знаков буквено-цифрен код, който позволява уникална идентификация на юридическите лица, участващи на световните финансови пазари. Използването на такъв код значително подобрява автоматизацията на обработката на данните за финансовите институции и улеснява надзорната дейност и координацията между националните надзорни органи и компетентните органи на ЕС.

Предвид гореизложеното със законопроекта се въвежда изискване фондовете за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми и пенсионноосигурителните дружества, които ги управляват, да се сдобият с ИКПС.

VIII. Други изменения и допълнения, насочени към усъвършенстване на нормативната уредба на допълнителното пенсионно осигуряване

С проекта са предложени и други промени в нормативната уредба, най-важните от които са следните:

➤ Повишаване на изискванията към осигурителните посредници

Осигурителният посредник е важна фигура в дейността по допълнително пенсионно осигуряване. Обикновено той е връзката между пенсионноосигурителното дружество и осигурените лица. При осъществявания контрол от страна на Комисията за финансов надзор са констатирани редица проблеми в дейността по осигурително посредничество. Това налага по-пълното и детайлно регламентиране на функциите на лицата, които я осъществяват и въвеждане на допълнителни изисквания към тях. Осигурителните посредници би трябвало да притежават определена компетентност и да имат чисто съдебно минало, предвид естеството и характера на осъществяваната дейност. Такива изисквания обаче на практика липсват в действащата уредба в КСО. Проектът отстранява този пропуск. Уредени са също така основните задължения на тези лица и са посочени забрани във връзка с работата им.

Практиката показва също така, че един от основните проблеми е липсата на достатъчно познания у осигурителните посредници, включително познаване на принципите на допълнителното пенсионно осигуряване. Това се отразява на предоставяната информация на осигурените лица, която в много случаи е непълна и неточна. С оглед на това в проекта е предвидено задължение за пенсионноосигурителните дружества да осигурят обучение на лицата, с които възнамеряват да сключат договор за осигурително посредничество, като проверяват с изпит способността им за самостоятелна работа. Предвидено е също така дружествата да създадат нужната организация за последващото им обучение и инструктаж.

В проекта е въведено и задължение за пенсионноосигурителното дружество да упражнява контрол за съответствието на осигурителните посредници с изискванията на кодекса и да извършва редовни проверки за законосъобразното упражняване на дейността им.

Регламентирането на изисквания към осигурителните посредници и обвързването им с отговорности при неизпълнение се очаква да доведе до повишаване качеството на дейността, по-висока ефективност на надзора, както и създаване на условия за получаване от осигурените лица на конкретна, вярна и разбираема информация, за да могат те да вземат информирани решения, свързани с осигуряването им във фондове за допълнително пенсионно осигуряване.

➤ Облекчаване на режима на промяна на участието и прехвърляне на средства на осигурените лица от един в друг съответен фонд за допълнително пенсионно осигуряване

Измененията в тази насока са свързани с намаляване на продължителността на периода, в който лицата са ограничени да променят участието си във фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване. Освен това разпоредбата на чл. 171, ал. 1 от КСО е допълнена с възможността осигурените лица да променят участието си след като са упражнили правото по чл. 124а от КСО да възобновят осигуряването си в пенсионен фонд.

➤ Повишаване на прозрачността на допълнителното пенсионно осигуряване и на осведомеността на осигурените лица

Освен описаните по-горе промени, свързани с обезпечаването на информиран избор с проекта са предприети и други промени, насочени към повишаване на прозрачността на допълнителното пенсионно осигуряване и на осведомеността на осигурените лица.

В новата ал. 3 на чл. 123ж на законово ниво се урежда задължение пенсионноосигурителните дружества да създават и поддържат електронни досиета на всички осигурени лица и пенсионери в управляваните от тях пенсионни фондове. Това задължение и сега съществува, като представлява част от регламентацията в Наредба № 47 на КФН за изискванията към информационните системи на пенсионноосигурителните дружества. Закрепването му в кодекса обаче представлява следваща стъпка в развитието на нормативната уредба, свързана със защитата на интересите на осигурените лица и пенсионерите и по-нататъшното утвърждаване на допълнителното пенсионно осигуряване като прозрачна система, която дава възможност за вземане на информирани решения от потребителите.

Съгласно посочената норма електронното досие трябва да съдържа всички налични данни за осигуреното лице и да му позволява да извършва справки и да проследява осигурителната си история. За практическата реализация на това право и на заложеното право за достъп на всяко лице до данните в индивидуалната му партида в чл. 123з, ал. 3 е предвидено задължение на дружеството да издава, при поискване, уникален идентификатор на съответното лице. Уредено е и право на осигурените лица, пенсионерите и техните наследници да получат копие от съдържащите се в електронното досие документи на хартиен или електронен носител (чл. 123з, ал. 9).

➤ **Усъвършенстване на производствата по издаване на разрешения и одобрения**, като се развиват правилата за тяхното осъществяване и се прецизират и допълват основанията за отказ за издаване на разрешение или одобрение.

➤ **Прецизиране на изискванията към финансовите отчети** на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове и въвеждане на допълнителни изисквания към техния одит, включително задължение на одиторите да информират надзорния орган за определени обстоятелства, които са им станали известни в хода на одита.

➤ **Промени в уредбата на административно-наказателната отговорност принудителните административни мерки**

В законопроекта се предлага диференциране на размера на глобите и санкциите за нарушение на разпоредбите на част втора от КСО според тежестта на нарушенията, което дава възможност на административно-наказващия орган да определя по-справедливо наказание. Увеличен е и размерът на санкциите и глобите, налагани за извършване на нарушения на КСО и подзаконовите актове по прилагането им, включително за неизпълнение на принудителна административна мярка и за осъществяване на дейност без лицензия (чл. 352 и чл. 353 от КСО). Повишаването на размера на налаганите наказания е свързано както с обстоятелството, че техният размер не е променян от приемането на съответните разпоредби на КСО, така и от необходимостта от засилване на тяхното превантивно въздействие.

Извършени са промени и в уредбата на принудителните административни мерки, които ще дадат възможност на надзорния орган своевременно да реагира в защита на интересите на осигурените лица и пенсионерите по адекватен на възникналите проблеми начин. По-конкретно, с цел обезпечаване на спазването на изискванията към капитала на пенсионноосигурителното дружество, които придобиват още по-голямо значение в контекста на новата регламентация на фазата на изплащане, се предвижда възможност на заместник-

председателя на комисията да задължи дружеството да ограничи своите оперативни разходи, когато капиталовите изисквания са нарушени или съществува непосредствена опасност от нарушаването им. С цел оперативност надзорният орган също така се овластява да налага временна забрана за изпълнение на функциите на член на управителния или контролен орган или на друго лице, оправомощено да управлява и/или представлява дружеството за допълнително социално осигуряване. С цел отстраняване на констатирани в практиката проблеми мярката по чл. 344, ал. 1, т. 13 е допълнена с възможността освен одитор надзорният орган да може да назначи и друг независим експерт или друго лице за извършване на проверка на специфични въпроси от дейността на пенсионноосигурителното дружество, като редът и начинът за тяхното назначаване ще бъдат регламентирани в наредба на КФН. Прецизирани са и разпоредбите на чл. 344, ал. 1, т. 15 и на ал. 2.

С цел обезпечаване на прилагането на актовете на ЕС с пряко действие, както и с цел констатирани в практиката проблеми във връзка с осигуряване на спазването на самостоятелни разпоредби на закони за изменение и допълнение на КСО, със законопроекта се предвижда възможност за прилагане на принудителни административни мерки и налагане на административни наказания и във връзка с нарушаването на разпоредбите на такива актове.

➤ **Регламентиране на съхраняването на документите, свързани с допълнителното пенсионно осигуряване**

Друг нов момент в проекта е свързан с въвеждането на правила за съхраняването от пенсионноосигурителните дружества на документацията, свързана с дейността по допълнително пенсионно осигуряване. Досегашната практика показва необходимост от регламентиране на срока за съхранение както на документацията на хартиен носител, така и на електронните данни в дружеството. Този срок следва да е съобразен с дългосрочния характер на пенсионноосигурителните правоотношения, които могат да надхвърлят периоди от 40-50 години. С новата разпоредба на чл. 123и¹ от КСО се предвижда документите, данните и информацията от значение за упражняване на правата на осигурените лица, пенсионерите или техните наследници да се съхраняват от пенсионноосигурителното дружество най-малко 50 години, считано от прекратяване на съответното осигурително правоотношение. Този срок може да бъде и по-дълъг, ако в конкретен случай се налага съхраняването на документацията за по-продължителен период с оглед интересите на правоимащите лица. При определянето на срока за съхраняване на документите е взет предвид аналогичния срок за съхранение на разплащателните ведомости на предприятията, уреден в Закона за счетоводството и Данъчно-осигурителния процесуален кодекс. Ведомостите за заплатите са главният източник, въз основа на който се издават документите, удостоверяващи трудовия стаж и осигурителния доход на лицата при пенсионирането им от Държавното обществено осигуряване по първи стълб.

➤ **Дефиниции**

Във връзка с направените изменения в КСО са въведени и необходимите за целта определения на използваните понятия, както и са прецизирани някои от съществуващите дефиниции.

Във връзка с измененията в регулациите по отношение на изискванията към членовете на управителните и контролни органи е въведена дефиниция за „ръководна длъжност“, а по отношение на режима на инвестиране на средствата на пенсионните фондове са въведени дефиниции за „група“, „предприятие-майка“ и „дъщерно дружество“. Прецизирано е определението за „контрол“. Определенията за „опции“ и „фючърси“ са синхронизирани с дефинициите в Закона за пазарите на финансови инструменти.

IX. Преходни и заключителни разпоредби

С преходните и заключителни разпоредби на законопроекта подробно са уредени въпросите, свързани с приемането на подзаконовата нормативна уредба, необходима за неговото прилагане, както и привеждането на дейността на пенсионноосигурителните дружества в съответствие с новата регламентация. Предвидени са изменения в Закона за Комисията за финансов надзор с цел осигуряване на синхрон с предложените промени в КСО.